

Det sociokulturella inspirerandet (animation socioculturelle, sosiokulttuurinen innostaminen) som ett tillämpningsområde inom socialpedagogiken i Finland

Leena Kurki

Introduktion

Denna artikel kommer att behandla ett tillämpningsområde inom socialpedagogiken, nämligen sociokulturellt inspirerande. Man kunde också säga ”sociokulturellt animation” men här ska jag använda begreppet sociokulturellt inspirerande.

Men till först måste jag lite närmare gå in på socialpedagogiken. Vi ska inte göra någon djupdykning. Jag vet att den är mycket bekant för alla och här ska vi göra bara några penndrag som är viktiga för ämnet. Sedan övergår jag till att presentera idén om sociokulturellt inspirerande och metodologin för denna, då inspirerande som begrepp säkert inte är bekant för alla ännu. Sedan övergår jag till inspirerandet i Finland. Till

en början presenterar jag den historiska bakgrunden och sedan tar vi oss över till våra dagar.

Förhållandet mellan det sociokulturella inspirerandet och socialpedagogik

”Sosiokulttuurinen innostaminen”, ”Sociokulturellt inspirerande”, som *animation socioculturelle* (animación sociocultural) översatts till på finska, är något mycket nytt för oss. Verksamheten är visserligen inte någonting nytt, men som begrepp och teori är det först nu som den är på väg. Den första läroboken i ämnet publicerades inte förrän år 2000 (Kurki: Sociokulttuurinen innostaminen – muutoksen pedagogiikka. *Det sociokulturella inspirerandet – förändringens pedagogik*).

Det har inte varit lätt att översätta begreppet *animation* varken till finska, tyska eller engelska. (--- jag vet inte hur begreppet skulle översättas på svenska, animation, inspirerandet, finns det ett ord som sociokulturellt animerande, entusiasmerande, uppmuntrande...).

Hur som helst, men exempelvis ordet aktivering har inte ett tillräckligt djupt innehåll för att det skulle duga som översättning. Begreppets etymologi (*anima/animus* lat.) framhäver en dynamisk gåva av liv och ande. Etymologiskt är inspirerandet det samma som att ge liv, motivera till verksamhet, inta sin plats i ett förhållande och även att arbeta för samfundet och samhället. Närmare bestämt är det frågan om ett redskap för vardagens sociala verksamhet, medvetenhet och kvalitativ transformation, med målet att skapa ett samhälle som erkänner värdet av solidaritet. Samtidigt fäster man särskild uppmärksamhet vid människans, personens helhetsutveckling. Inspirerandet är en pedagogisk rörelse som har till mål att få människorna att delta aktivt och medvetet i uppbyggnaden av sitt eget liv och sina samfund.

Också grundvetenskapen för inspirerandet, dvs. socialpedagogiken, är ett ganska nytt läroämne i Finland... mera omfattande undervisning ges än så länge bara vid två universitet, i Kuopio och Tammerfors. Enstaka kurser finns också vid några andra universitet. Inom yrkeshögskolorna har socialpedagogiken däremot fått ett rätt vidsträckt utbredningsområde.

Det är inte också lätt att definiera socialpedagogik med bara några ord. Om jag ändå skulle försöka mig på att göra det helt kortfattat så är socialpedagogik å ena sidan läran om social fostran och socialisering medan den å andra sidan är ett läroämne som hjälper människor att lösa sina mångahanda sociala problem, i synnerhet när det gäller olika frågor i samband med marginalisering. En av kärnpunkterna inom socialpedagogiken är att förhållandet mellan individ och samfund dryftas. Det är själva kärnan i socialpedagogiken. I samband med detta förhållande ser man på olika håll i världen i högsta grad olikartade definitioner av socialpedagogik, som jag inte tänker gå närmare in på här. Å andra sidan förstår vi förhållandet mellan socialpedagogik och inspirerande så att inspirerandet utgör ett speciellt tillämpningsområde inom socialpedagogiken. Det är en professionell verksamhet som alltså har sin vetenskapliga grund i socialpedagogiken.

I socialpedagogiken är det i första hand fråga om ett visst sätt att tänka, om socialpedagogisk orientering till sociala frågor. Till sin natur är socialpedagogiken normativ och detta beskrivs bra i tysken Buchkremerers definition. Han formulerar helt enkelt en gyllene regel, *regula aurea*, för innehållet i socialpedagogiken: allt ni vill att andra ska göra mot er, ska ni göra mot dem. Det är en klart normativ anvisning som för socialpedagogikens del återspeglar ideologisk beredskap, med andra ord att filosofi och teori måste kunna omsättas i aktivitet, äkta praxis, dialektisk interaktion mellan teori och praktik.

Pionjären inom den spanska socialpedagogiken professor José María Quintana (1994) har en mycket intressant definition av social-

pedagogik dvs. **socialpedagogiken är en pedagogisk vetenskap för sociala arbetet**. Jag finner denna definition alldeles utmärkt. Quintana inser att dagens sociala arbete består av ett vidsträckt arbetsfält där representanter för många andra yrken är engagerade vid sidan av de traditionella socialarbetarna. Det är inte längre möjligt att såsom tidigare uppfatta socialt arbete närapå uteslutande som socialhjälp utan det kräver en hel grupp specialister på olika områden som alla kan ge sitt eget perspektiv när arbetet omsätts i praktiken. Just detta utgör helheten för det sociala arbetet i dag. Sålunda är dagens sociala arbete i högsta grad tvärvetenskapligt. Traditionella socialarbetare, jurister, psykologer, sociologer, psykiatrer och pedagoger, alla gör de en egen insats.

I diskussionen i Sydamerika talar man i samband med det sociala arbetet i stor utsträckning om metodologin för social verksamhet. I denna ingår vuxenpedagogik, socialt arbete (ur ett givet perspektiv), folkbildningsarbete enligt den brasilianska Paulo Freire (*educación popular*), utvecklande av samfund, deltagande verksamhetsforskning och sociokulturellt inspirerande (*animación sociocultural*). Det gemensamma målet för alla dessa områden är frigörande: att väcka människorna till medvetande om förtrycket och frigöra dem från det.

I denna föreläsning koncentrerar jag mig på att dryfta speciellt sociokulturellt inspirerande eftersom det ger ett utmärkt filosofiskt-ideologiskt-metodologiskt ramverk speciellt för frigörandepedagogik utanför skolsystemet. Samtidigt blir också socialpedagogikens intresse för kunskap emanciperat, frigörande.

Vad sociokulturellt inspirerande är

Fenomenet sociokulturellt inspirerande (*animation socioculturelle*) uppstod i Frankrike efter andra världskriget. Då behövdes det som hjälp för att återuppbygga samhället som kollapsat och förtryckts under

kriget till att åter vara ett samhälle för demokratisk frihet, broderskap och jämlikhet.

Inspirerandet som metod för socialt arbete togs till hjälp för detta byggande främst genom en rörelse som ägnade sig åt att utbilda och bilda arbetarklassen – *education populaire*. Som egentligt professionellt begrepp uppstod det på 1960-talet utgående från frivilligarbete. Vid den tidpunkten godtog också Unesco detta begrepp och sedan dess har verksamheten fått en vidsträckt utbredning i synnerhet i de länder där franska, spanska, portugisiska och italienska talas i såväl Europa, Kanada, Latinamerika som Afrika. I Europa förekommer utbildning i inspirerande samt inspirerande verksamhet under just namnet *animation* också i vissa icke romanska länder, åtminstone i Nederländerna, tyska Schweiz, Ungern och Finland

Det sociokulturella inspirerandet fortsätter att sprida sig också till andra språkområden. Grundläggande litteratur om inspirerandet har översatts till tyska (Gillet 1998) och även på engelska hittar man allt mera diskussion under rubriken *animation*. Ändå rör sig diskussionen om inspirerandet i Tyskland än så länge mest inom den socialpedagogiska diskursen. I den angloamerikanska världen hittar man den närmast under rubrikerna *Community Development, Popular Education och Radical Adult Education* och i samband med några *empowerment-analyser*. Den första världsomfattande konferensen om sociokulturellt inspirerande hölls i november 2003 i Frankrike, i Bordeaux universitet. Deltagarna kom från ca 30 länder på olika håll i världen (Gillet 2004; Kurki 2004). Och den andra konferensen om animation är just nu i Sao Paulo, Brasilien.

Kultur är ett viktigt begrepp som centralt definierar sociokulturellt inspirerande och definitionerna torde kunna indelas grovt i tre grupper enligt följande (se Ander-Egg 1992, 24–31; Ventosa 1993, 26–33, 60–70).

Enligt den första synpunkten är kulturen inlärd och baserar sig på kunskaper och konstnärlig kreativitet. Den representerar en sådan intellektuellt förfinad värld som öppnar sig bara för ett fåtal. Som resultat av

en viss slags uppfostran och handledning kan människan i varje fall uppnå de erforderliga kunskaperna för att få tillträde till denna hemliga värld. Hon blir en förfinad och bildad kulturpersonlighet. Till sin karaktär är en dylik elitistisk kultur individualistisk, dogmatisk och selektiv.

Enligt den andra synpunkten kommer kulturen till synes via en socialiseringsprocess i en uppnådd stil och vana att leva, handla och tänka. Kulturen är ett socialt arv som man delvis omedvetet anpassar sig till. Den kombinerar alla de vanor, värderingar och kunskaper som utformats under utvecklingen av samfundet. Varje folk och alla samfund har sin egen kultur som återspeglar samfundets levnadsvanor som helhet.

Sociokulturellt inspirerande baserar sig emellertid på en tredje uppfattning om kulturen. Även denna uppfattning utgör ett uttryck för livsföringen bland människorna som lever i ett bestämt samfund. Som sådan är definitionen ändå ofullkomlig eftersom man i så fall ser bara bakåt, inte framåt och anpassningen till den ärvda kulturen blir viktigast. Då den är korrekt och fullständig innehåller denna definition av kultur också den historiska process där den deltagande människan inte bara blir en produkt av kulturen utan också en skapare av denna och i så fall står kulturen alltid inför framtida projekt. Ett väsentligt element i kulturen är mänsklig aktivitet, deltagande och den aktivitet varje människa utövar på basen av medvetna val. Då är det kulturens specifika uppgift att reflektera målsättningen för hurdan framtid borde vara. Det innebär en skapande process där initiativen kommer från människorna, folket självt. Då framstår kulturen som både personligt och kollektivt ”skapande av ödet” och människorna tar ansvar för sitt eget liv och ”en bildad människa” innebär en människa med förmåga att förhålla sig kreativt till sin egen mänskliga existens nu och i framtiden.

Dimensionerna i inspirerandets struktur är alltid tre: **en pedagogisk, en social och en kulturell**. Med hjälp av denna tredelning strävar man både till att engagera människorna i samfundet och att utveckla deras personliga värderingar. Dessa tre element sammankopplas i all inspir-

erande verksamhet, men som hjälp i diskussionerna om inspirerandets struktur är det också möjligt att differentiera dem på detta sätt.

Personen är kärnan i den pedagogiska dimensionen. Med hjälp av pedagogiken strävar man till personlig utveckling hos människan, förändrade attityder, utveckling av det kritiska tänkandet, medvetenhet om det egna ansvaret, större sensibilitet och till att väcka motivation. Pedagogisk verksamhet med detta ändamål är olika seminarier och kurser, debatter, workshoppar och kulturcirklar.

Den sociala dimensionen å sin sida koncentrerar sig på gruppen och samfundet. Den sammanför människor och ett grundläggande villkor för demokrati är att människor förenas på olika sätt. Då är det människornas deltagande som utgör nyckelpositionen och den vägen sker integreringen i samfundet och samhället vilket leder till strävan efter transformation dvs. förändring av kvaliteten hos dessa. – Människor kan sammanföras på många olika sätt. Metoderna för grupparbete hör till de professionella grundredskapen för den som arbetar med inspirerande.

Målsättningen för kulturell verksamhet är speciellt att hos människan utveckla kreativitet och mångsidig uttrycksförmåga i allmänhet. Olika sätt för kulturella inspirerandet är bl.a. konserter, museibesök och olika konsttillställningar, som för kulturarvet vidare. Särskilt viktiga är ändå uttrycken för icke professionella konstformer såsom publikkonst, amatörteater, dans, musik, handarbete, språk och litteratur. Rekreation på fritiden kan igen inriktas på idrott, äventyrsupplevelser, naturen, meditation, lekar och spel. (Se Ventosa 1993, 18, 184–185; Gillet 1995.)

Deltagandet utgör hela grunden för inspirerandet. Först strävar man till att få människor att delta i processen genom att väcka deras initiativkraft och ansvarskänsla. I följande skede bildar man dynamiska nätverk och uppmanar människorna att slå sig ihop på olika sätt. Den slutliga målsättningen för deltagandet är att varje människa skulle kunna bygga upp både sitt nuvarande liv och sin framtid under ansvar både personligt och när det gäller samfundet. Den professionella arbetarens,

inspiratörens, uppgift är att fungera som katalysator och göra verksamheten dynamisk, mera sensitiv, kunna egga, uppmuntra och motivera människorna till att engagera sig. Inspiratören förmedlar kunskaper och ordnar sådana yttre förhållanden som möjliggör deltagandet. Framför allt uppmanar man människorna till upplevelser och hjälper dem att dra nytta av sina erfarenheter.

Inspirerandet är alltid en planlagd och målmedveten verksamhet, men det finns inga speciella verksamhetsmetoder för inspirerandet utan ett stort antal olika metoder från olika vetenskapsgrenar används. Väsentligt är emellertid att de är baserade på deltagande pedagogik. Lämpliga är alla sådana metoder som befrämjar interaktivitet mellan människorna. Metoderna och verkligheten måste också motsvara varandra sålunda att man utgår från den nuvarande nivån för medvetenhet som människorna har och inleder en dialog som möter människan och hennes erfarenheter. (Kurki 2000, 24–28; Merino 1997.)

Det är inte möjligt att utarbeta någon ”modell” för inspirerandet som oförändrad kan tillämpas på projektet efter projekt eftersom varje samfund är unikt och kräver egna tillämpningar. Utgångspunkten för verksamheten är ändå alltid människans vardag, här och nu. Man uppsöker de platser där människorna finns och lever, gator, torg och parker. Samtidigt håller man tydligt i minnet att verksamheten till sin karaktär alltid är öppen och frivillig. Varje deltagares kulturella autonomi högaktas och man godkänner kulturell mångfald både i fråga om ideologi, religion och politik. Inspirerandet hjälper människorna att stärka sin kulturella identitet och eliminerar sådana mekanismer som resulterar i kulturellt förkvävande.

Inspirerandet innebär att demokratin demokratiseras. Praxis innehåller både fortlöpande dialog mellan teori och verksamhet samt ”en skapande dimension” som är grundad på medvetandet om något bättre. Sådan praxis öppnar en autonom vision av ett socialt liv: Människorna är fria och kan sålunda ta ansvar för vad de själva gör. Samarbete är

t.ex. inte att tjänstemännen sinsemellan planerar program och projekt som färdiga presenteras för människorna utan att människorna själva utgående från sin egen vardag och sina behov är inkopplade i hela verksamheten från planeringen fram till utvärderingen av projekten.

Inspirerandet innehåller samma moment som Paulo Freires metodologi. Man utgår ifrån kritisk analys av verkligheten (*det analytiska momentet*): Man måste känna till verkligheten förrän man kan förändra den. Analysen måste göras grundligt och som hjälpmedel kan man använda en stor uppsättning av olika metoder. I nästa skede tolkar och förstår man den verklighet som öppnar sig som resultat av analysen (*det hermeneutiska momentet*). Man frågar och ger svar om varför vår verklighet är sådan som den är nu. Därpå ser man mot framtiden, en utopisk horisont, dvs. man föreställer sig liksom en konkret bild hurdan den i fråga varande verkligheten i bästa fall kunde vara. Paulo Freire talar i samband med skapandet av en utopi om en direkt jungfrumariaaktig uppenbarelse. Till slut letar man tillsammans efter verktyg (*det praktiska momentet*) med vilkas hjälp man kan starta på den långsamma vägen mot denna bättre framtid. (Se Duque 1989; Kurki 2000, 98–118.)

Sociokulturellt inspirerande som lära och verksamhet i Finland

Om inspirerandets historia, teori och ideologi i Finland

Teori och ideologi

Som jag redan nämnde är ”sociokulturellt inspirerande” något mycket nytt hos oss. Själva verksamheten är visserligen ingenting nytt, men som begrepp och teori är det först nu på kommande. Eftersom inspirerandet är ett nytt begrepp i Finland, kommer det inte till synes i t.ex. den sociologiska diskussionen till vilket område det alltid har räknats i

Frankrike. – I Frankrike har man inget ämnesområde som kallas socialpedagogik. Man kan säga, att animation socioculturelle är fransk socialpedagogik.

Enligt Jean-Claude Gillet (1995, 39–44) har den uppfattning om inspirerandet som rått vid respektive tidpunkt alltid återspeglat de ideologiska huvudströmningarna inom den franska sociologin. Inspirerandets uppgift har ibland varit att frigöra den sociala kommunikationen och förstärka värmen och intimiteten i förhållandet människor emellan. Den marxistiska åskådningen igen siktar i första hand mot totalt frigörande som ska uppnås genom kritik av institutionerna och kullkastande (eller transformation) av de ekonomiska och politiska strukturerna. I fotspår av Durkheim har inspirerandet inneburit att den sociala kommunikationen befrämjas och att man insett att den påverkar samhällssystemet på alla nivåer dvs. kulturellt, socialt och ekonomiskt samt det politiska handlandet etc.

Gillet (1995, 44–48) talar tillspetsat om janusaktigheten i det mångsidiga inspirerandet och använder metaforen om den heta och kalla världen. Den heta världen baseras på den abstrakta (abstraite) modellen för inspirerande. Det är en reaktion på rådande och förkvävande system. Inspirerandet är en rörelse för socialt motstånd som riktar sig mot marknadsekonomi, medelklass, passivitet, likgiltighet, byråkrati, konformism, teknokrati och ett endimensionellt samhälle. Inspirerandet är en pedagogisk verksamhet; framför allt handlar det om att varje människas deltagande både på det individuella och samfundsmässiga planet som inriktas på vardagslivet och att den vägen väcka människorna till medvetenhet. De ideologiskt-ideella betoningarna är starka. Inspirerandets kalla värld grundar sig å sin sida på konsumtionsmodellen (consommatoire). Avsikten är då visst inte att förändra samhället utan man vill bevara samhällets grundstruktur oförändrad. Man omfattar ivrigt alla nya metoder. Väsentligt är att många nya aktiviteter och program produceras för människorna medan människorna själva intar en

passiv roll. Då har inspirerandet bara ett tekniskt bruksvärde som tjänar samhällets teknostruktur.

I Finland hänger diskussionen om inspirerandets kalla och heta värld ihop med diskussionen om Freire. Då kommer man att se de metodologiska skedena i inspirerandet som kongruenta med Freires metodologi. Ytterligare har man i Finland preciserat analyserna av metodologin inom deltagande inspirerande med hjälp av det som skrivits av speciellt argentinsk Ezequiel Ander-Egg och spansk Maria José Aguilar. Dessa båda har även besökt Finland och föreläst om inspirerandets metodologi och strategi. Utom Ander-Egg och Gillet är den spanska professorn J.V. Merino (1997, 41–53) en tredje ofta citerad inspirationsforskare och hans teori med tidigare omnämnda två karaktärsdrag utgör den teoretiska stommen för inspirerandet. Givetvis har också andra spanska inspiratörer från Ucar (1992) till Ventosa (1993) deltagit i diskussionen.

Önskvärt vore ändå att man också hos oss skulle förstå att inspirerandets ideologi och metodologi är rotfast i en teoretisk ”vetenskaplig” grund. Ibland kallar man nämligen också sådan aktivitet för inspirerande som närmast inriktas på planlöst sysslande eller å andra sidan på att upprätthålla ett byråkratiskt och kritiklöst status quo. I sådana fall blir inspiratörerna bara ett onödigt tillägg i den redan tidigare talrika skaran av människorelationstekniker. Det är bara en rörelse mellan teori och praktik som kan skapa äkta praxis för inspirerandet. Enligt min åsikt blir den oundvikliga följderna av detta att de kritiska betoningarna som inriktas på att frigöra människan framhävs. (Se Gillet 1995, 44–48.)

Historia

På kort tid har inspirerandet ändå fått förvånansvärt stor utbredning i många riktningar i Finland. Det positiva mottagandet av inspirerandet har fått torde bero på två faktorer, för det första svarar ideologin mot de behov som uppstått på många olika håll och för det andra passar den bra

i det mångsidiga fältet för social, kulturell och pedagogisk verksamhet i Finland. Finland har en lång tradition av sådan verksamhet trots att den aldrig utforskats inom referensramen för sociokulturellt inspirerande.

Runosångs- och skillingtryckstraditionen utgör kanhända den äldsta inspirationsformen på samma sätt som olika former av kooperativ verksamhet i näringslivet, gemensamt skördearbete, byafester, lekar och historier. Längre fram vid sekelskiftet 1800–1900 uppstod många rörelser som alla mera medvetet bidrog till det sociokulturella inspirerandets historia i Finland. Sådana var religiösa väckelserörelser, nykterhets- och arbetarföreningar, ungdomsföreningsrörelse, amatörteater, folkhögskolor och arbetarinstitut, kvinnoaksrörelsen, frivilliga brandkårer, olika projekt inom bysamfund, settlementrörelsen och kooperativa aktiviteter. Alla dessa är fortfarande aktiva och dessutom har många nya former av medborgaraktivitet uppstått såsom workshopar, andelslag för arbetslösa, nya former för idrotts- och musikverksamhet, samfund (gemenskap)teater och -konst samt många slags föreningar för frivilligarbete.

De ”gamla” ideologierna har emellertid sina problem. De har uppstått under en tid då glöden, ideologin och rörelsen i den interna verksamheten var stimulerande. Sedermera, kanske på 1970-talet stelnade dessa ”rörelser” till byråkratiska organisationer och fäste ingen stor vikt vid andlig glöd. Då stod sakkunnigverksamhet, professionalism samt effektiva didaktiska och andra metoder i centrum för intresset. Nu håller man igen på att försöka hitta fram till rörelsen. Det finns ett tydligt behov för den.

Som ideologi och verksamhet har inspirerandet alltid uppstått ur ett samhälleligt behov, ett inre krav. Efter kriget byggdes det finska samhället mödosamt och långsamt upp till ett stabilt nordiskt välfärdssamhälle. Vi har levat förnöjda i en idyll, skyddade av välfärdsstatens bekymmerslöshet, men på 1990-talet förändrades läget oväntat, närmast chockartat. Det blev ekonomisk depression och välfärdsstaten började bryta samman. De strukturella förändringarna och diskussionerna som upp-

stod i detta sammanhang, bl.a. om medborgarsamhället och om att stärka den tredje sektorn, gjorde det allt nödvändigare att snabbt hitta nya sätt att tänka och verka. Det behövdes metoder som kunde användas för att väcka folks medvetenhet och få dem att sätta sig i rörelse, för att öka växelverkan mellan människorna, utveckla dialoger och skapa möjligheter för social förändring. Socialpedagogiken och inspirerandet som en del av denna gjorde det möjligt att både se tillbaka på det som varit och sikta på framtiden.

Sammanfattningsvis kan man kanske säga nu, att man i Finland strävar till att se inspirerandet t.ex. som fransk Jean-Claude Gillet (1995) som växelverkan mellan verkligheten, faktorer som definierar denna och de sociala interventioner som görs. Man föreställer sig att samtidigt som de sociala strukturerna givetvis har inflytande över verksamheten är de ändå produkter av mänsklig verksamhet och därför föränderliga.

Inspirerandet är en praktikens filosofi med en utopisk vision om möjligheten att förändra strukturerna genom social aktivitet. Här ligger inspirerandets kärnpunkt, dvs. förbindelsen mellan teori och rörelse och på detta sätt kommer inspirerandet alltid att fungera i gränslandet mellan teori och praktik. Praktiken ifrågasätter teorin genom att undersöka hur analysmodellerna fungerar medan teorin igen ifrågasätter praktiken, dess grunder och effektivitet. Praxis måste förstås som medveten praktik där teori och praktik förenas i en dialektisk interaktiv krets.

Exempel på aktiviteter för inspirerandet i Finland

I Finland utbildas, åtminstone inte än så länge, några sociokulturella inspiratörer i egentlig professionell mening. I ett bredare spektrum ingår inspirerandet däremot redan nu i ett flertal utbildningsprogram för det pedagogiska och sociala området liksom för kulturarbete och turism på yrkeshögskolorna. Med andra ord har inspirerandet på kort tid åtminstone implicit rotat sig väl i utbildningsdiskussionen också i Finland.

Det sociokulturella inspirerandet har fått fast fotfäste i Finland inom det fria bildningsarbetet liksom i många slags projekt för konst, frivilligarbete och samfundsutveckling (community development). Ideologin har fått ett gott mottagande också på det fackliga fältet t.ex. i den mest betydelsefulla centralorganisationen FFC (Fackföreningarnas i Finlands Centralförbund). Intressant är också det faktum att inspirerande lärs ut även till dem som deltar i finskt biståndsarbete, dvs. i vissa utvecklingsorganisationer som förvaltar utrikesministeriets projekt och program. Ideologin är redan så utbredd att jag bara kortfattat kan berätta om några av de sammanhang där jag själv varit med. Inspirerandet lever sitt eget liv till stor del också på många andra håll. Ingen forskning har ännu gjorts om hur utbredd inspirerandets idé är. Vi får bara hoppas att det i all ivrig aktivitet skulle finnas en medvetet övervägd förbindelse mellan teori och praktik.

Ett av de mest omfattande nya projekten för sociokulturellt inspirerande är att den traditionella Ungdomsföreningsrörelsen grundligt har fördjupat sig i inspirerandets värld i avsikt att återuppväcka rörelsens ursprungliga ideologiska låga som kanhända hamnat i bakgrunden på senare år.

Ungdomsföreningsrörelsen uppstod på 1880-talet i Norra Finland och 1890 systematiserade rörelsens förgrundsgestalt Santeri Alkio ideologin. För tolstojanen Alkio var individetiken, den ”goda människan”, mycket intimt förbunden med socialetikens ”hedervärda människa”. Egenfostran innebär inte för honom att utvecklas tillräckligt för sig själv, utan att utvecklas till en samhällelig person som tjänar en annan människa broderligt. (Nokkala 1958, 253.)

Ungdomsföreningsrörelsen är livaktig överallt i Finland och alla åldersgrupper deltar i verksamheten. I offentligheten har den funnit sina synliga former i Pispala Schottis (folkdansfestival), Lasten Kalenat-evenemangen för barn, folkmusik- och -danskryssning Folklandia, stora amatörteaterevenemang i Seinäjoki och Kuopio, Lapplands ungdoms-

förbunds folkloristiska festival *Jutajaiset*, och i många andra evenemang med folkdans, musik, teater, motionsidrott och samfundsfärdigheter. Målet för rörelsen är att följa Alkios idé, dvs. att stöda uppkomsten av goda människor och hedervärda medborgare. Målsättningen gäller både för individer och för samfund. Därför hittade man utan svårighet det sociokulturella inspirerandet jämte liknande målsättningar till hjälp för att återuppliva den traditionella ungdomsföreningsandan.

Ungdomsföreningsrörelsen har inom ramen för *Sivistysliitto Kansalaisfoorumi* (Bildningsförbundet Medborgarforum) och dess studiecentral gett ut en på grundligt sociokulturellt inspirerande baserad bok ”*Innostuskirja. Nyt!*” (2003) (Inspirationsbok. Nu!), vilken man har för avsikt att använda som arbetsbok på rörelsens hela vidsträckta fält.

Inspirerandet har fått fotfäste också i praxis, projekt och utbildning inom ungdomsarbetet i Finland. För arbete bland ungdomar passar inspirerandet alldeles utmärkt. I dess strukturer förenas ypperligt tre av ungdomsarbetets grundpelare: den pedagogiska, sociala och kulturella. Det är precis genom sin mångsidighet som inspirerandet har tillräckligt kraft att hjälpa de unga så att de inte alieneras och sjunker ned i social likgiltighet. Inspirerandet kan hjälpa dem att leva demokratiskt och hitta en jämvikt mellan personlig frihet och socialt ansvar.

Inspirerandet diskuteras också inom vuxenutbildningen i Finland där man numera kan iaktta en återgång till de gamla rötterna vid sidan av professionalism och den uppfattning som framhäver utbildningscentrering. Man har igen börjat betona innehållet i den traditionella finska vuxenutbildningen, dvs. livslångt socialt lärande i människans vardagsmiljö. Då blir förstärkning av personen samt växelverkan inom samfundet och det att man ”delar” något jämstarka målsättningar för arbetet. Nu vill man medvetet närma sig dessa gamla rötter också genom sociokulturellt inspirerande. I vartdera fallet är kärnan den samma.

En av de mest framstående internationella trendskaparna inom inspirerandet, argentinaren Ezequiel Ander-Egg, säger att sociokultu-

rellt inspirerande och kontinuerlig fostran utgör delar i samma verklighet, två sidor av samma mynt: för att bli effektiv behöver den livslånga fostran hjälp av inspirerandets policy. (Ander-Egg 1997, 55–61.)

Det kanhända mest omfattande området där inspirerandet tillämpas finns ändå i förstäder och byar på landsbygden. Detta utvecklingsarbete med långa traditioner i Finland har allt oftare börjat struktureras inom ramen för inspirerandet. Kontakterna från arkitekter, samhällsanställda, byalag och andra reflekterar alla samma iakttagelse nämligen att inspirerandet ger en medveten ram för det som man kanske alltid gjort. Inspirerandet skiljer sig emellertid radikalt från allt sådant samfundsarbete där människorna har en passiv roll – såsom ofta varit fallet i synnerhet på planeringsstadiet. I sådana fall har individen som person inte heller varit viktig. För inspirerandet är det däremot väsentligt att man också i samarbete gör sitt bästa för att dialogiskt möta den enskilda människans, personens erfarenhet. I detta arbete stöder man lika starkt parallellt både stärkandet av den individuella personen, mötet ansikte mot ansikte med denna samt utvecklingen av samfundet med hjälp av dialog och deltagande. Samarbetet innebär att man stöder utvecklingen till ”äkta” medborgarskap. Äkta medborgarskap behövs för att människorna skulle kunna helhjärtat delta både i sitt eget liv och i utvecklingen av samhället.

I settlementarbetet pågår som bäst region-och samarbetsprojekt inom ramverket för inspirerandet. I dessa projekt baseras arbetet på den internationella settlementsideologin vilken har sina rötter i renodlat sociokulturellt inspirerande: Grundtanken har alltid varit ett dialogiskt möte ”människor emellan” och man har utgått ifrån det ställe där människorna befinner sig, människorna ska komma i gång med att delta i skapandet av sitt eget öde. (Kurki 2000.)

På utbildningsområdet finns det många intressanta projekter i inspirerandet, men det finns inte plats nog för att presentera alla områden där inspirerandet tillämpas. Spektret omfattar allt från missbrukarvård till

ungdomsarbete, förskolepedagogik till rehabilitering, teater till estetisk fostran (se Hiltunen & Jokela 2001), kulturellt arbete inom politiska partier till flyktingarbete och så vidare.

Inspirerandets framtid i Finland?

Överhuvudtaget förefaller det som om området för sociokulturellt inspirerande skulle utvidgas. De använda metoderna är olika eftersom varje enskilt projekt för inspirerande och de använda metoderna utgår från den verklighet där inspirerandet i varje enskilt fall äger rum. De finländska projekten för inspirerande tycks i alla fall ha åtminstone ett gemensamt mål. Detta är att väcka upp människornas medvetenhet och att skrida till verket i frigörande och kritiskt pedagogiskt hänseende. Med tiden kommer vi att få en klarare bild av saken.

Referenser

- Ander-Egg, E. 1997. Metodología y practica de la Animación Sociocultural. Buenos Aires: Lumen.*
- Ander-Egg, E. 1992. Desarrollo y politica cultural. Buenos Aires: Ediciones CICCUS.*
- Duque, G. 1989. Teología de la praxis educación liberadora. Bogotá: Pontificia Universidad Javeriana.*
- Gillet, J.-C. 1995. Animation et animateurs. Paris: L'Harmattan.*
- Gillet, J.-C. 1998. Animation. Der Sinn der Aktion. Luzern: Verlag für Soziales und Kulturelles.*
- Gillett, J.-C. 2004. L'Animation professionnelle et volontaire dans 20 pays. Paris: L'Harmattan.*
- Innostuskirja. Nyt! Sosiokulttuurisen toiminnan polunpäättä 2003. Vantaa: Opintokeskus Kansalaisfoorumi.*

- Hiltunen, M. & Jokela, T. 2001.* Täälläkö taidetta? Johdatus yhteisölliseen taidekasvatukseen. Rovaniemi: Lapin yliopisto/VSL opintokeskus.
- Kurki, L. 2000.* Sosiokulttuurinen innostaminen – muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.
- Kurki, L. 2004.* L'Animation socioculturelle en Finlande. I Gillet, J.-C. L'Animation professionnelle et volontaire dans 20 pays. Paris: L'Harmattan, 129–141.
- Merino Fernández, J. V. 1997.* Programas de animación sociocultural. Madrid: Narcea.
- Nokkala, A. 1958.* Tolstoilaisuus Suomessa. Väitöskirja. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 59.
- Quintana, J. M. 1994.* Pedagogía Social. Madrid: Dykinson.
- Ucar, X. 1992.* La animación sociocultural. Barcelona: CEAC.
- Ventosa, V. J. 1993.* Fuentes de la animación sociocultural en Europa. Madrid: Editorial Popular